

Prihodnosti

Piše: dr. Lučka Kajfež Bogataj

Prihodnost ni ena, možnih prihodnosti je več.

Procese v naravi že dobro razumemo, jih znamo meriti, modelirati in lahko možnim izidom celo pripišemo številčno verjetnost, da se zgodijo, družboslovne »napovedi« pa so zahtevnejši zalogaj. Meteorologija zna na primer zelo dobro napovedati razvoj vremena za naslednjih nekaj dni, razvoj podnebja v prihodnosti pa je tako tesno povezan z razvojem družbe, torej obnašanjem človeka, da lahko govorimo le o projekcijah.

Znanost obravnava možne scenarije in tako priznava, da je prihodnosti več. Če poenostavimo – tri. Prva je prihodnost, ki jo pričakujemo na podlagi že videnega in doživetega. Žal obstaja tudi prihodnost, ki se je bojimo. Od kod strah? Deloma iz izkušenj tistih, ki so že doživeli res slabe stvari in vedo, kam lahko družbo pripeljejo, pa tudi lastna presoja nas nezavedno opozarja, da ne gremo v pravo smer. Preživeli smo namreč najbolj vroče leto doslej in po svetu divja kar 55 vojn. Temu lahko dodamo še ravnanje medijev, lažne vsebine družbenih omrežij in stranpota politike. Razlog za strah je vsota teh »malih nelagodnosti«.

Na srečo obstaja tudi prihodnost, ki si jo lahko želimo in veselimo. Prihodnost, v kateri nas ne ogrožajo več ekstremne vremenske ujme, pa tudi ne posledice rabe umetne inteligence. Čas, ko se umiri družbena in politična polarizacija, dvig življenjskih stroškov in kjer nas ni strah kibernetičnih napadov. A ti boljši časi se ne bodo zgodili sami po sebi. Za njih se je treba truditi in si jih izboriti, medtem ko se slabe prihodnosti lahko zgodijo same po sebi. Spontane spremembe v naravi namreč težijo k neurejenosti, k največji možni entropiji.

Razmišljanja o prihodnostih niso nova. Na prelomu tisočletja je Enota za študij prihodnosti Evropske komisije nanizala pet razvojnih možnosti za našo celino do leta 2035. Nekaj o njih povedo že imena.

Prihodnost, ki bi si jo želeli za EU, je opisoval scenarij

Delitev odgovornosti za trajnostni razvoj, po katerem bi bila EU močna, socialna, gospodarsko odprta s poudarkom na tesnem sodelovanju med državami članicami na vseh področjih. Dosegli bi vključenost ljudi pri odločanju in reševanju problemov, nezaposlenost bi upadla, izboljšala bi se zdravstvena zaščita. EU bi uveljavila svetovni trend, ki bi vodil k regionalnemu sodelovanju in povezovanju ter povečani odgovornosti do prihodnjih generacij, še zlasti na področju klimatskih sprememb in varstva okolja. A skoraj 25 let kasneje je ta prihodnost še vedno le oddaljena želja.

Zato pa imamo koščke bodočnosti predvidene v drugih scenarijih. *Zmagovito tržišče* leta 2024 deluje le za bogati sloj Evrope. Scenarij prihodnosti *Sto rož* je že leta 2000 predvidel prve uspešne referendumne za izstop v posameznih državah EU, pa tudi trhlo politično povezanost, vse manjšo kredibilnost EU in dodatno diskreditiranje zaradi odstopa od širitve proti jugu. *Kriza kreativne družbe* se kaže v slabšanju socialnih razmer v Evropi, ki postanejo vir politične nestabilnosti. Razlike med bogatimi in revnimi se še večajo, velik del EU zajame val uničujočih demonstracij in za gospodarstvo so to težki časi.

Najslabša možnost *Nemirnih sosesk* pomeni prav tako že videne prizore: velika evropska mesta pretresajo demonstracije in nemiri v soseskah z veliko koncentracijo priseljenega prebivalstva. Ti terjajo vse pravice evropskega državljanja. Skrb za varnost privede do tega, da EU deluje kot trdnjava, obdana z bodečo žico. Evropejci dobijo občutek, da živijo v izoliranem »rajcu«, ki lahko kaj kmalu izgine, in bodo zato pripravljeni pristati na opustitev določenih človekovih pravic, predvsem na račun priseljencev. Za globalna vprašanja klimatskih sprememb, varstva okolja, razvojne pomoči in trajnostnega razvoja ne bo posluha.

Takrat na slabe prihodnosti ni nihče

resno računal, danes pa nas ne presenečajo več. Zanimivo je sicer, da noben scenarij ni predvidel pandemije covid-19, pa tudi dogajanja na ukrajinskem robu Evrope ne. Vendar pa se domišljivi »scenaristov« izpred četrto stoletja lahko samo priklonimo. Razlogov za strah torej žal res ne manjka, a tudi optimizem kot strategija za boljše prihodnost je še na mestu. Če namreč ne verjamemo, da je prihodnost lahko boljša, se verjetno ne bomo (po)trudili. ■

